

АНАЛІТИКО-ПРИКЛАДНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ СИНЕРГЕТИЧНОГО ПІДХОДУ

Т.Ю. Назарова *

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

*taniya2009@list.ru

© Назарова Т.Ю., 2016.

Стаття отримана редакцією 16.06.2016 р.

Вступ. Розбалансованість функціонування галузей економіки, порушення організаційно-економічних відносин і ослаблення впливу держави на відтворювальний процес промислового комплексу є результатами ринкових перетворень країни і глибокої кризи, що охопила український промисловий комплекс. Ці проблеми зумовлюють необхідність виконання такого важливого напрямку аналітичної роботи, як оцінювання фінансового потенціалу промислових підприємств. Оцінка фінансового потенціалу дозволяє вибрати основні напрями активізації діяльності промислових підприємств, виробити необхідну стратегію поведінки, спрямовану на їх фінансову стійкість.

Постановка проблеми. Складні економічні умови, нестабільна правова база вимагають від промислових підприємств створення такої системи, яка дала б можливість ефективно використовувати всі наявні та потенційно можливі фінансові ресурси, швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища і забезпечувати досягнення високих фінансових результатів не тільки в поточному періоді, а й у довгостроковій перспективі.

Саме такі параметри характеризують фінансовий потенціал промислового підприємства. Проблема формування оптимального за своїми складом та розміром фінансового потенціалу промислового підприємства, а також його ефективного використання характеризується надзвичайною актуальністю в сучасних економічних умовах. Сьогодні для оцінювання потенційних можливостей господарської діяльності більшість підприємств застосовують лише стандартні методики оцінювання фінансового стану, які ґрунтуються на розрахунку різних коефіцієнтів, таких як фінансова стійкість, рентабельність та ділова активність. Тому виникає проблема пошуку таких методів оцінювання фінансового потенціалу підприємства, котрі дозволять виявити найбільш істотні питання (вузькі місця) у виробничо-господарській та фінансовій діяльності підприємства, установити причини їх виникнення, визначити шляхи збільшення позитивного фінансового результату, що є важливою умовою стабільного розвитку і підвищення конкурентоспроможності промислового підприємства.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Питанням формування та оцінювання фінансового потенціалу підприємства присвячено роботи таких вітчизняних і закордонних учених: П.А. Фомін у роботі [1] запропонував модель формування фінансового потенціалу в рамках стратегії сталого економічного зростання, яка включає в себе ефект спільної дії фінансового та операційного важелів, комбінування поточних і стратегічних фінансових потреб та норм їх покриття з виділенням поточних і постійних активів і пасивів. О.С. Маковоз [2] пропонує оцінювати потенціал підприємств за двома взаємозалежними напрямками:

– оцінювання наявності потенціалу (визначення його величини та відповідності певним цілям підприємства);

– оцінювання ефективності використання потенціалу, що полягає у визначенні рівня його реалізації щодо досягнення певного результату розвитку суб'єкта господарювання.

Є.В. Лапін [3] класифікує методи оцінювання потенціалу підприємств у такий спосіб: експертний, бальний методи, рейтинговий порівняльний аналіз, факторний аналіз, методи аналогій і математичного програмування.

Н.А. Сорокіна [4] наводить такі стратегічні показники оцінювання фінансового потенціалу суб'єктів господарювання: обсяг продажів; чисті активи; додана вартість;

прибуток від продажів; капіталомісткість продукції; оборот активів. О.В. Ареф'єва запропонувала здійснювати поточне оцінювання ФПП на основі інтегрального індексу. Для цього необхідно оцінити такі фактори, як: обсяг власних фінансових ресурсів, можливість залучення додаткових засобів, управління фінансами (оцінюється ефективність управління фінансовими потоками) [5].

Мета статті полягає в розробленні з позиції синергетичного підходу методики оцінювання фінансового потенціалу промислового підприємства.

Основний матеріал і результати. Практично в усіх дослідженнях, які присвячено проблемам і методам оцінювання потенціалу підприємства, вивчаються показники (у тому числі й фінансові), отримані за підсумками року (або в кращому випадку – за підсумками кварталу). На нашу думку, такий підхід не дозволяє врахувати динаміку показників протягом досліджуваного періоду, що часто приводить до виникнення некоректних результатів і висновків. Завдяки автоматизації діяльності підприємства за допомогою сучасних інформаційних технологій, з'являється можливість відстежувати індикатори, що характеризують потенціал підприємства практично безперервно (наприклад, щотижня). Легко переконалися, що значення таких індикаторів можуть варіюватися протягом року, причому наприкінці року може мати місце невідповідність точкового значення індикатора і його середньорічного значення. Таким чином, для отримання об'єктивної картини необхідно розробити програму поточного оперативного оцінювання фінансового потенціалу на будь-якому інтервалі досліджуваного періоду.

Варто відзначити, що рівень фінансового потенціалу не є статичною величиною та залежить від безлічі факторів її зовнішнього і внутрішнього фінансового середовища. Тому в процесі оцінювання фінансового потенціалу необхідно також враховувати стан і розвиток факторів зовнішнього і внутрішнього фінансового середовища промислового підприємства і, крім того, не тільки оцінювати поточний фінансовий стан, а й здійснювати його прогнозне оцінювання з урахуванням зміни факторів фінансового середовища і ризиків. Узагальнюючи результати досліджень підходів до оцінювання фінансового потенціалу, й ураховуючи необхідність оцінювання поточного стану і прогнозного оцінювання фінансового потенціалу, можна подати такі структурні компоненти оцінювання фінансового потенціалу (рис. 1).

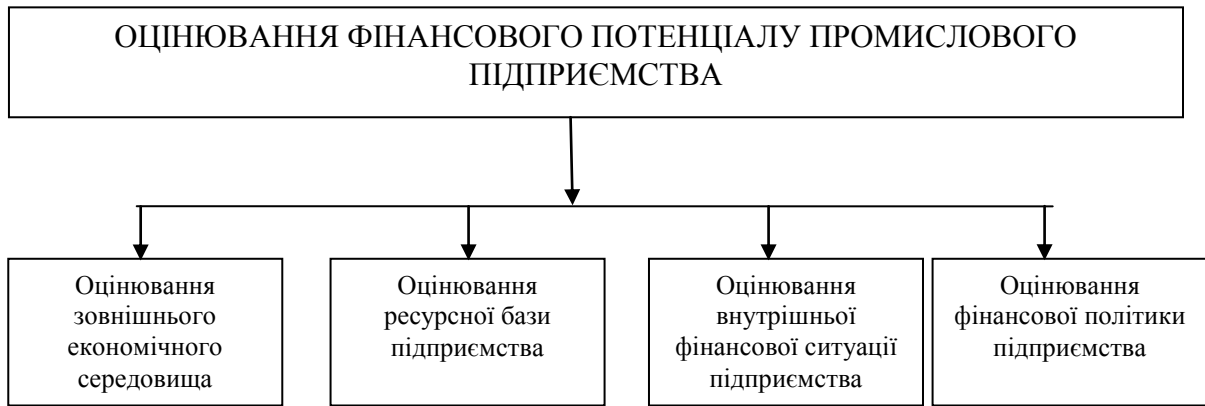

Рис. 1. Структурні компоненти оцінки фінансового потенціалу промислового підприємства (власна розробка автора)

Модель оцінювання фінансового потенціалу може мати такий вигляд (рис 2). Для розвитку та підвищення ефективності діяльності промислових підприємств необхідно постійно шукати нові методи поліпшення процесу діяльності. Сучасні теорії управління фінансовим потенціалом передбачають створення дієвої системи управління, котра являє собою сукупність взаємопов'язаних елементів, кожний з яких виконує певну функцію, спільна дія котрих за певних умов забезпечує отримання прибутку заданої величини. У зв'язку з цим, можна передбачити, що на результат господарської діяльності, а також окремі його складові чинить прямий або непрямий вплив ряд факторів, які необхідно враховувати в процесі як оперативного, так і стратегічного управління фінансовими ресурсами.

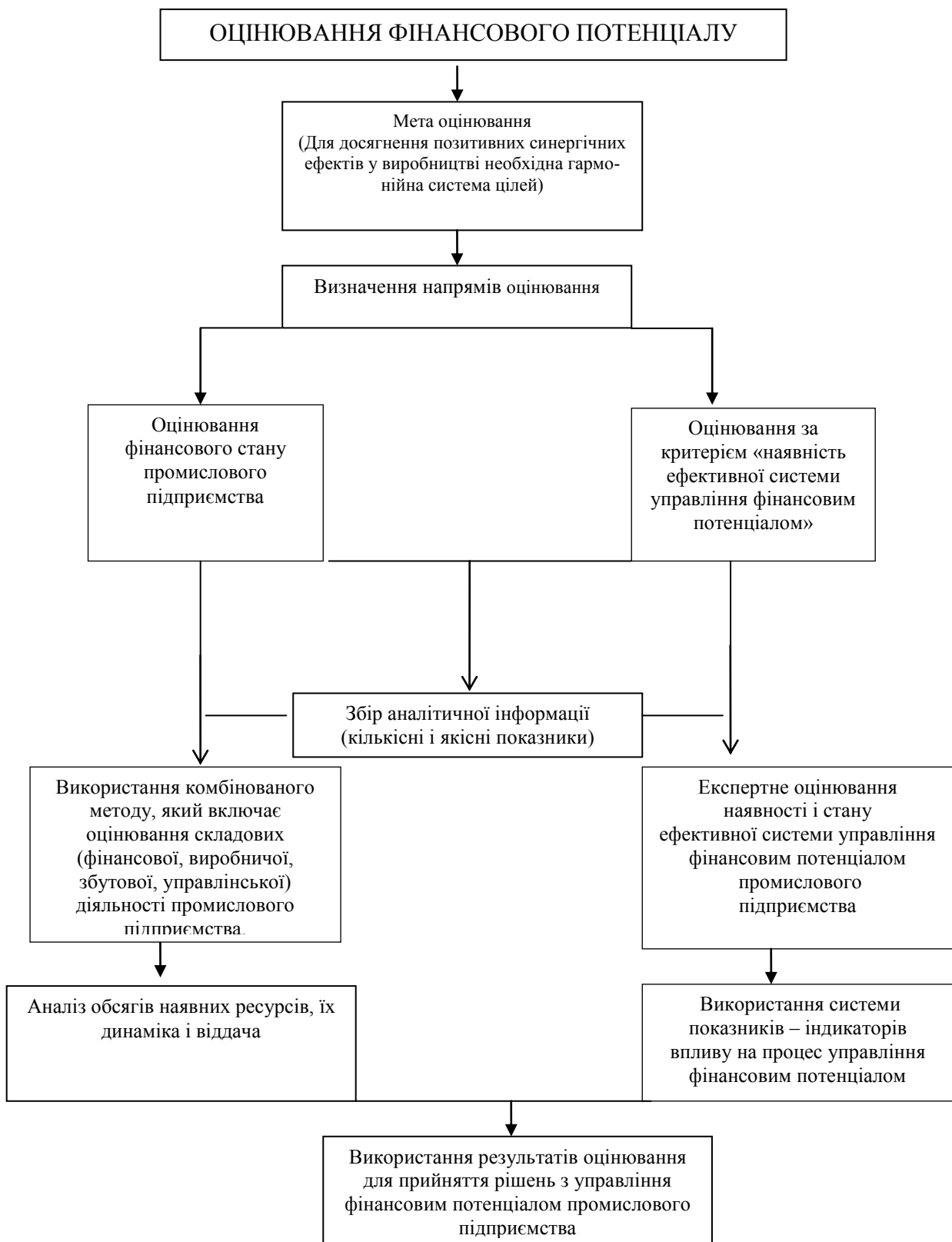

Рис. 2. Модель оцінки фінансового потенціалу промислового підприємства
(власна розробка автора)

Для оцінювання фінансового потенціалу промислового підприємства потрібно таке поєднання показників, яке необхідно, щоб на основі виконаного оцінювання стала очевидною загальна концепція стратегії фінансової політики підприємства. Однак такий аналіз потребує відповідного аналітико-прикладного забезпечення, що наведено на рис. 3.

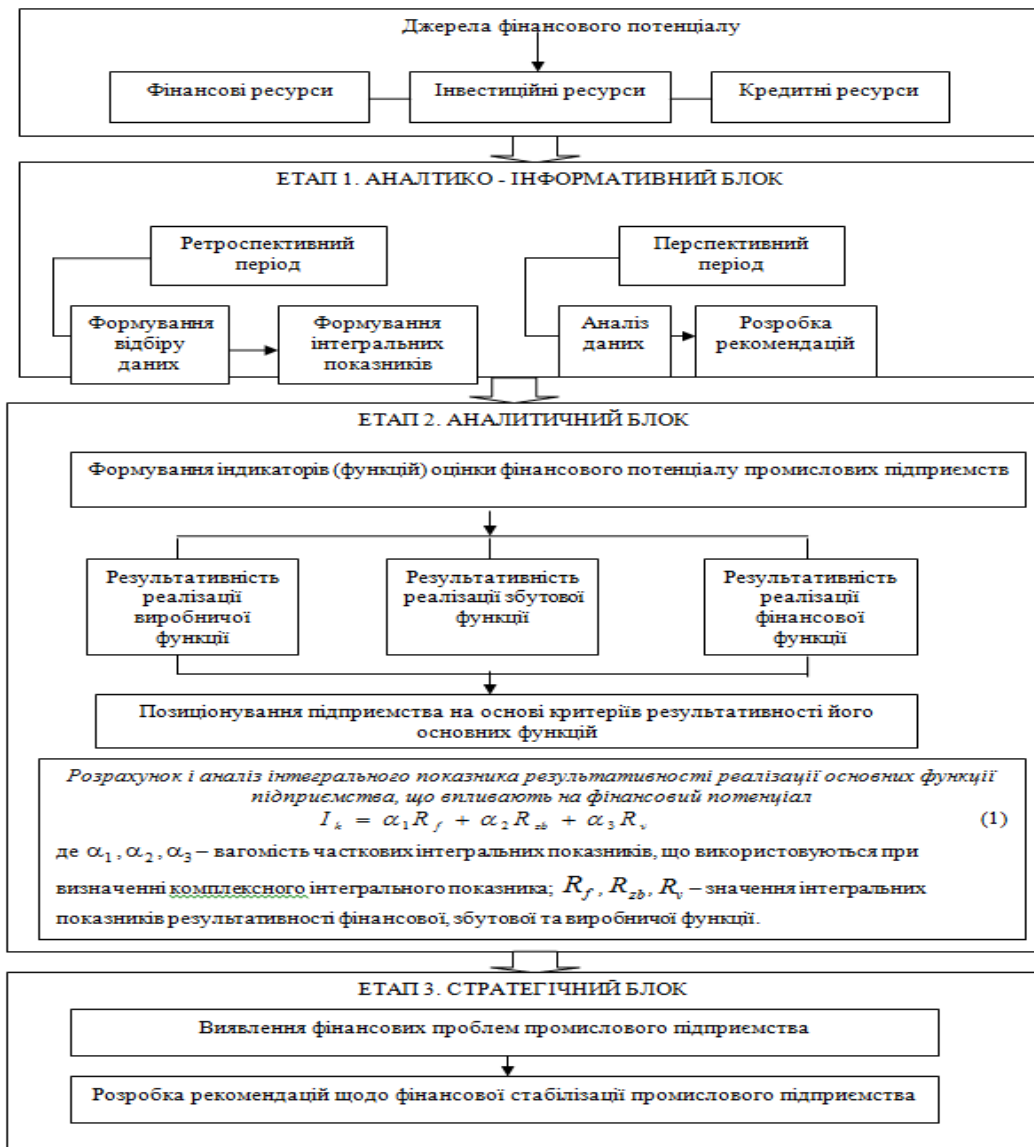

Рис. 3. Аналітико-прикладне забезпечення оцінювання впливу факторів на фінансовий потенціал промислового підприємства (власна розробка автора)

Початковим етапом формування комплексної методики оцінювання фінансового потенціалу є ретроспективна і перспективна оцінювання джерел фінансового потенціалу промислового підприємства (інформаційний блок), при цьому формуються базові порогові індикатори, що характеризують фінансовий розвиток.

Наступний етап пов'язаний з оцінюванням елементів фінансового потенціалу (аналітичний блок) і виявленням їх взаємного впливу.

На третьому етапі виконується розрахунок комплексного оцінювання фінансового потенціалу, уточнюються (конкретизуються) порогові значення індикаторів.

І, зрештою, на останньому етапі на підставі виконаного оцінювання фінансового потенціалу здійснюється коректування напрямів фінансової політики і розроблення заходів щодо стабілізації проблемних елементів фінансового стану та підвищують рівень його фінансового потенціалу.

На завершальному етапі також доцільно здійснювати прогноз динаміки показників оцінювання фінансового потенціалу з урахуванням виявлених патологій і проведеного коригування фінансової політики на підприємстві.

Запропоновано аналітико-прикладне забезпечення оцінки факторів впливу на фінансовий потенціал промислового підприємства (рис. 3), яке базується на застосуванні системи інтегральних показників результативності реалізації фінансової, збутової та

виробничої функції підприємства у якісному і кількісному аспектах з використанням кластерного, дискримінантного та факторного аналізу, враховує вплив факторів зовнішнього й внутрішнього середовища на фінансовий потенціал підприємства. Особливістю запропонованого підходу є застосування матриці вибору організаційно-економічних заходів щодо управління фінансовим потенціалом, котрі враховують результативність реалізації означених функцій підприємства (використовуються у визначенні відповідних інтегральних показників), кількісні (фінансові, витратні) параметри та такі, що свідчать про рівень ефективної організації кожної функції (її ритмічність, безперервність, забезпеченість ресурсами тощо).

Ефект синергії в організації оцінювання потенціалу промислового підприємства визначається у часі на підставі оцінювання показників ефекту фінансової, збутової та виробничої функцій підприємства; дозволяє показати портрет оптимізованого фінансового потенціалу, що найбільш суттєво демонструє його ефективність. Зокрема, оптимізований фінансовий потенціал промислового підприємства враховує ефект синергії, який виникає за обраним критерієм оптимізації його структури. Комплексний аналіз фінансового потенціалу промислового підприємства конкретизується у певних показниках та являє своєрідний погляд на його діючі стратегії з урахуванням впливу зовнішнього середовища. Аналіз фінансового потенціалу промислового підприємства у поєднанні із синтезом виступає складним методом системного мислення. За дією організаційного закону єдності аналізу та синтезу аналітичний процес в організації оцінювання фінансового потенціалу промислового підприємства є продуктом синтезу і навпаки.

Висновки. У роботі здійснено постановку та розв'язання актуального завдання розроблення методичного підходу до оцінювання фінансового потенціалу, ефективність якого багато в чому залежить від того, наскільки цей підхід буде відповідати реалізованим у процесі фінансовим результатам, що свідчить про необхідність подальшого дослідження. Упровадження запропонованого аналітико-прикладного забезпечення в практичну діяльність вітчизняних підприємств дозволить приймати своєчасні обґрунтовані рішення з обрання напряму управління фінансовим потенціалом.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Фомин П.А. Методология формирования и планирования финансового потенциала предприятия в рамках стратегии экономического роста: автореф. дис. ... докт. экон. наук, спец.: 08.00.10 / П. А. Фомин: [Саратовский государственный социально-экономический университет]. – Саратов, 2004. – 37 с.
2. Маковоз О.С. Оцінка економічного потенціалу підприємств роздрібної торгівлі : автореф. дис. ... к.е.н.: 08.00.04 / О. С. Маковоз: [Харківський державний університет харчування та торгівлі]. – Х., 2009. – 20 с.
3. Лапін Є.В. Економічний потенціал підприємства промисловості: формування, оцінка, управління: автореф. дис. д.е.н., спец.: 08.07.01 / Є. В. Лапін: [НТУ «Харківський політехнічний ін-т»]. – Харків, 2006. – 37 с.
4. Сорокина Н.А. Финансовый потенциал коммерческой организации как элемент стратегического управления / Н. А. Сорокина // Власть и управление на Востоке России. – 2009. – №1 (46). – С. 57 – 66.
5. Ареф'єва О.В. Управління потенціалом розвитку промислових підприємств : монографія / О. В. Ареф'єва, О. В. Коренков – К. : Вид-во ГРОТ, 2004. – 200 с.
6. Костирко А. Г. Оцінка фінансового потенціалу та фінансових ризиків підприємства при аналізі його інвестиційної привабливості / А. Г. Костирко // Молодий вчений. – 2015. – №20. – С. 237-241.

REFERENCES:

1. Fomin P.A. Metodologiya formirovaniya i planirovaniya finansovogo potentsiala predpriyatiya v ramkah strategii ekonomicheskogo rosta: avtoref. dis na zdobuttya nauk. stupenya dokt. ekon. nauk, spets.: 08.00.10 – finansy, denezhnoe obrashchenie i kredit / P.A. Fomin. – Saratov: Saratovskiy gosudarstvennyy sotsialno-ekonomicheskij universitet, 2004. – 37 s.
2. Makovoz O. S. Otsinka ekonomichnogo potentsialu pidpriemstv rozdribnoyi torgivli : avtoref. dis. na zdobuttya nauk. stupenya k.e.n. : 08.00.04 – ekonomika ta upravlinnya

pidpriemstvami (za vidami ekonomichnoyi diyalnosti) / Makovoz O. S. – H. : Harkivskiy derzhavniy universitet harchuvannya ta torgivli, 2009. – 20 s.

3. Lapin E. V. Ekonomichniy potentsial pidpriemstva promislivosti: formuvannya, otsinka, upravlinnya : avtoref. dis. na zdobuttya nauk. stupenya d.e.n., spets. : 08.07.01 – ekonomika promislivosti / Lapin E. V. – Harkiv :NTU «Harkivskiy politehničniy in-t», 2006. – 37 s.

4. Sorokina N. A. Finansovy potentsial kommercheskoy organizatsii kak element strategicheskogo upravleniya // Vlast i upravlenie na Vostoke Rossii. – 2009. – №1 (46). – S. 57-66.

5. Aref'eva O. V. Upravlinnya potentsialom rozvitku promislovih pidpriemstv : monografiya / O. V. Aref'eva, O. V. Korenkov – K. : Vid- vo GROТ, 2004. – 200 s.

6. Kalachova A. G. Otsinka finansovogo potentsialu ta finansovih rizikiv pidpriemstva pri analizi yogo investitsiynoyi privablivosti // Molodiy vcheniy. – 2015. – №20. – S. 237-241.

UDC 336.67

Tatiana Nazarova, PhD student. NTU «KPI». **The methodical approach to assessing the financial potential of industrial enterprises taking into synergistic approach.** Imbalance functioning of industries, violations of organizational and economic relations, and the weakening of state influence on the reproductive process of the industrial complex is the result of market reforms and the country's deep crisis that engulfed the Ukrainian industrial complex. These problems lead to the need for such an important analytical work directly as the measurement of the financial capacity of enterprises.

Currently, the evaluation of potential growth of the majority of enterprises use only standard methodology for assessing the financial analysis that is based on the calculation of various factors such as financial stability, profitability and business activity. Therefore there is the problem of finding such methods of assessing the financial potential of the company, which will identify the most significant problems (bottlenecks) in the industrial, economic and financial activity, establish their causes, identify ways to increase the positive financial result, which is essential for sustainable development and to increase competitiveness of industrial enterprises.

The methodical approach to the measurement of the financial capacity of the industrial enterprise, covering all the basic in-house processes. It is concluded that the proposed approach provides a systematic assessment of industrial enterprises, which will identify strengths and weaknesses and to create on this basis a comprehensive plan for future development.

Keywords: financial capacity, financial capacity assessment methodology, synergetic approach, an industrial enterprise.

УДК 336.67

Назарова Татьяна Юрьевна, аспирант кафедри менеджмента ВЭД и финансов НТУ «ХПИ». **Методический подход к оценке финансового потенциала промышленных предприятий с учетом синергетического подхода.** Предложен методический подход к определению оценки финансового потенциала промышленного предприятия, охватывающий все основные внутрифирменные процессы. Сделан вывод, что предложенный подход обеспечивает системную оценку деятельности промышленного предприятия, которая позволит выявить сильные и слабые стороны, а также создать на этой основе комплексный план перспективного развития.

Ключевые слова: финансовый потенциал, методика оценки финансового потенциала, синергетический подход, промышленное предприятие.

УДК 336.67

Назарова Тетяна Юрьівна, аспирант кафедри менеджменту ЗЕД і фінансів НТУ «ХПІ». **Методичний підхід до оцінки фінансового потенціалу промислових підприємств з урахувань синергетичного підходу.** Запропоновано методичний підхід до визначення оцінки фінансового потенціалу промислового підприємства, що охоплюють всі основні внутрішньо фірмові процеси. Зроблено висновок, що запропонований підхід забезпечує системну оцінку діяльності промислового підприємства, яка дозволить виявити сильні і слабкі сторони, а також створити на цій основі комплексний план перспективного розвитку.

Ключові слова: фінансовий потенціал, методика оцінки фінансового потенціалу, синергетичний підхід, промислове підприємство.